

Afsnit 5

Kjøbenhavns

Beskrivelse

Af

Rasmus Nyerup

Professor i Litterærhistorien ved Kjøbenhavns Universitet

Syvende Kapitel

Kjøbenhavn som Søarsenal og den danske

Orlogsflodes Station

Taget det S. 254 omtalte Friderikshavns - Castel forsvare Indløbet til Havnen, neroer denne og Byens Sikkerhed dog ikke blot derpaa. Den bestyrkes tillige ved et i Havnen anlagt Batterie, og ved et tilstrækkeligt Antal fladbundede Stykspramme som ligge i Beredskab i Havnen, afgive en stærk Formur, og er en beqvem Opfindelse til at forsvare lavvandede Strandbredde.

Disse Pramme og overhovedet hele den danske Sømagts Udrustning skeer i Kjøbenhavns store og herlig indrettede Søverfter.

De til Floden henhørende Magaziner og Verksteder ere fordelte paa nogle Vand omflydte Pladse eller Holme, hvor det ikke tillades Uvedkommende at komme uden Holmens Chefs Tilladelse, og de som ej ere Indfødte erholde ikke denne Tilladelse, uden at derom først igjennem Admiralitetet er fra Statsraadet indhentet kongelig Tilladelse.

Af Holmene kaldes den ene Del, som ligger længst op i Byen og hvortil Indgangen er ved Siden af Holmens Kirke igjennem Ruinerne af den for Ildebranden 1795 her staaende prægtige Amiralitetsbygning, Gammelholm.

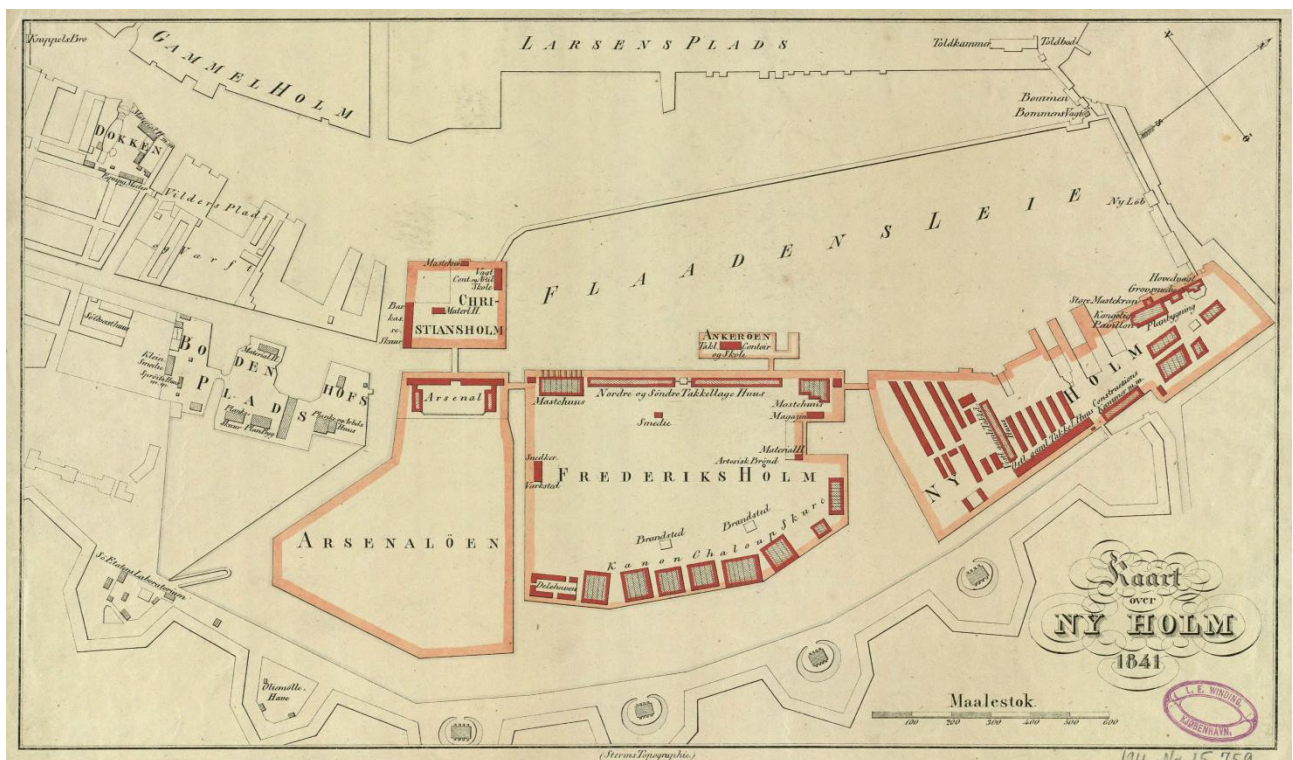
Her er fornemmelig alle de Verksteder som udfordres til de raa Materialers Forarbejdelse til Krigsskibenes Udrustning, saasom Smedde - Drejer - Seglmager - Billedhugger - Rebslager - Verksteder, saa og Magaziner for allw de raa Materialer til Floden samt det forarbejdede Gods som ikke hører til noget Skib i Særdeleshed. - He er et Verft, hvor der kan bygges Fregatter og kjølhales Skibe, og mindre Verfter for

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

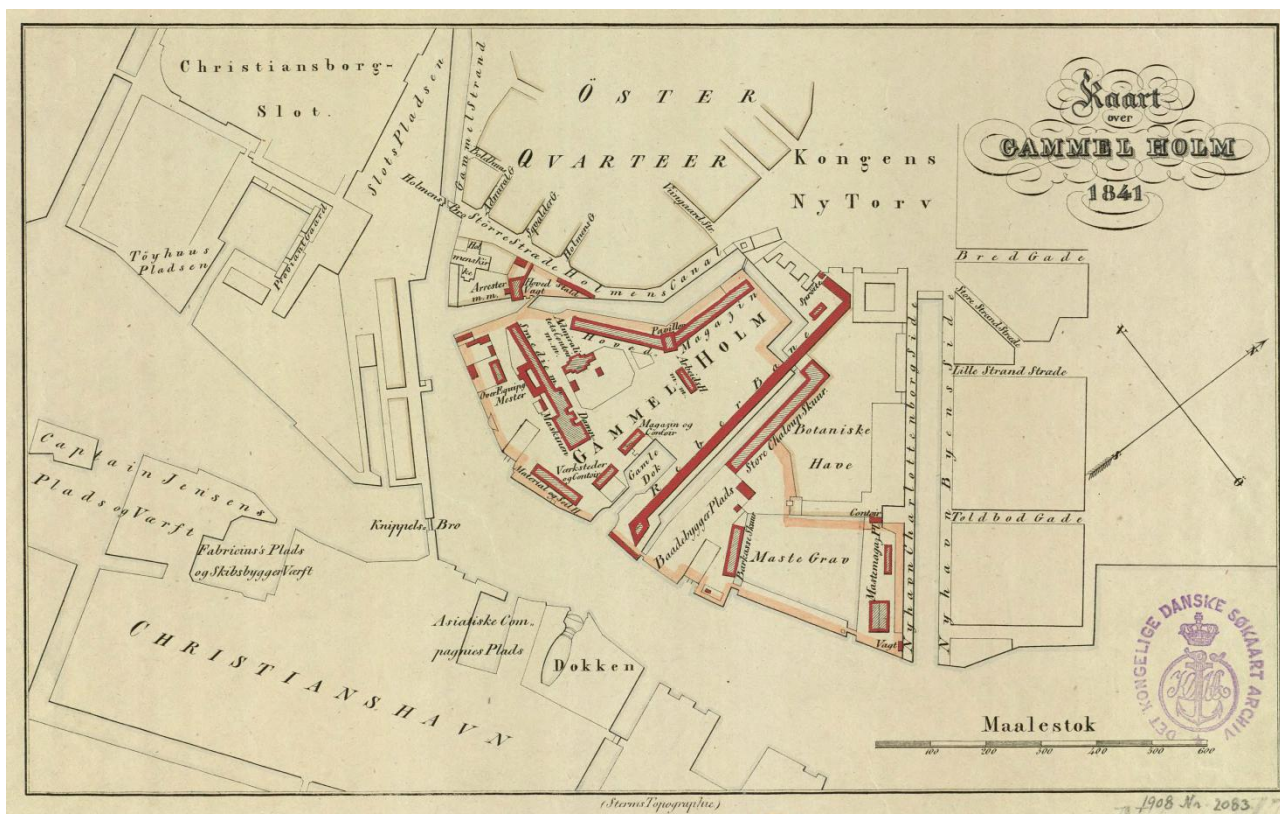
Pramme Chalouper og andre smaa Fartøjer. - Fremdeles er her alle Søetatens og Holmenes Contoirer, den Bygning hvor Admiralitetet for nærværende Tid holdes, samt Boliger for Holmens Chef og den ældste Eqvipagemester ved Holmen.

Gammelhol1 Admiralitetet

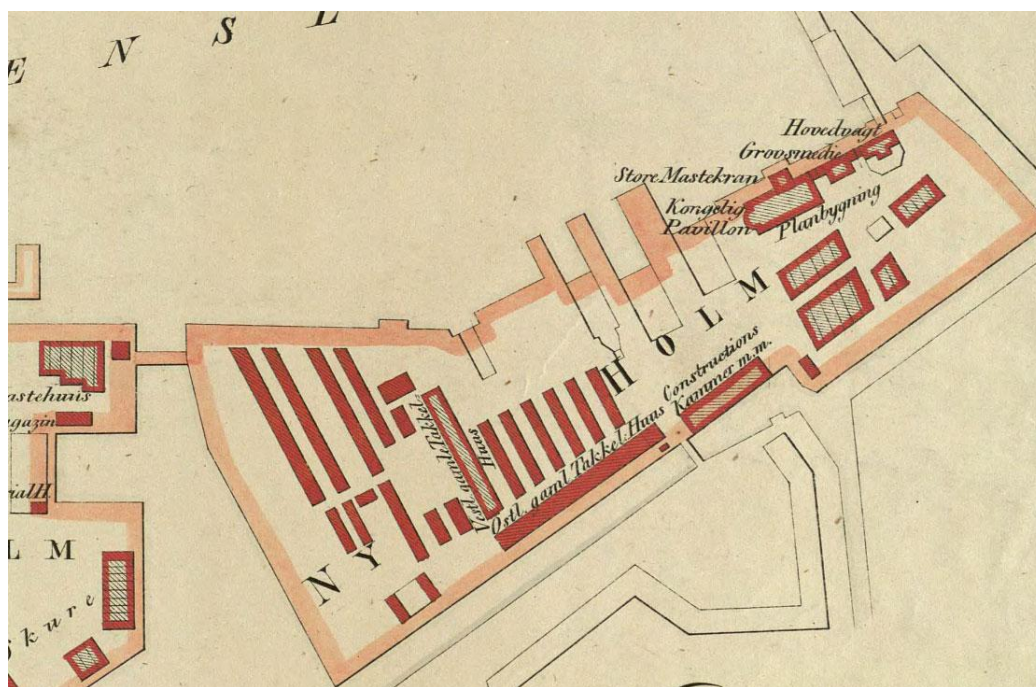

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Til den øvrige Del af Homene er Indgangen fra Toldboden. Først kommer man her til Nyholm, der bestaaer af adskillige Øer som hænge sammen dels ved Flydebroer og dels ved andre paa Pæle i Havet opførte Broer.

Paa Nyholm bygges alle Linieskibe og de fleste Fregatter, og haves dertil tre Bedinger, 2 til Orlogsskibe og 1 til Fregatterne.

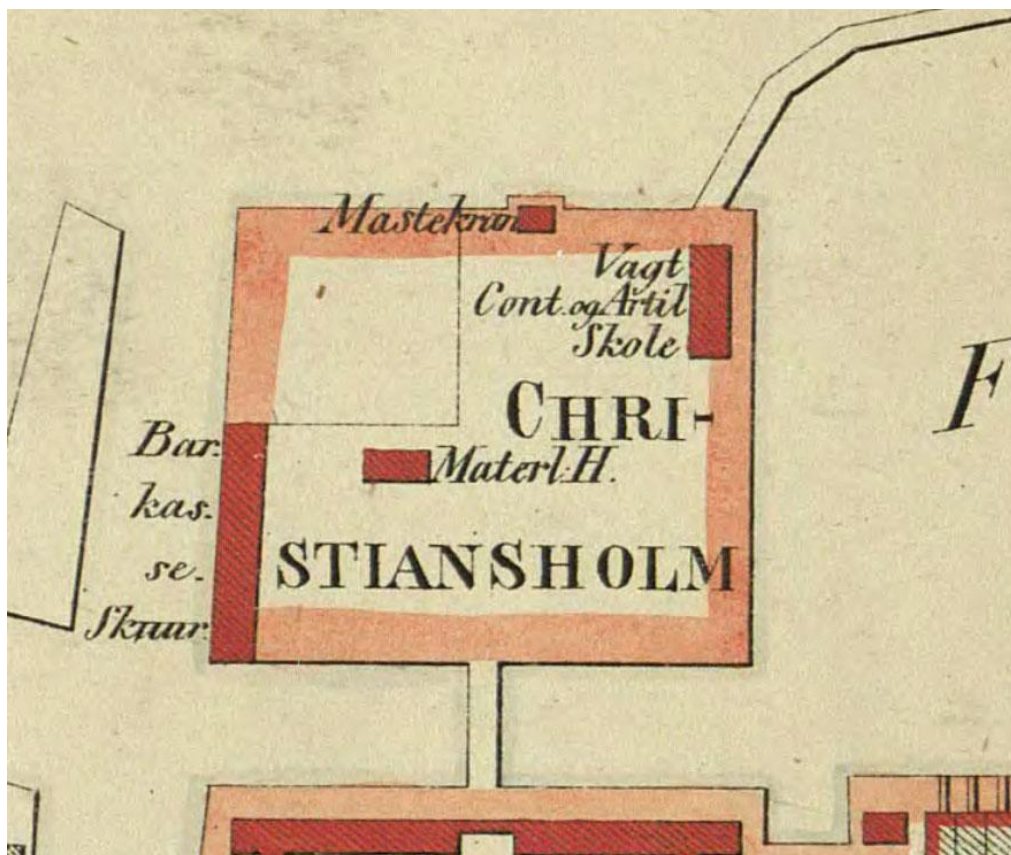
Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Her er den rette Fabriksplads eller Orlogsskibenes Skibsbyggerie, hvortil der her saavel for Vandets Dybheds Skyld som for den større Plads er beqvemmere Lejlighed end paa Gammelholm. Tømmer og Materialer som behøves til Skibsbyggerie, og store Sale til at afslaae Tegningerne til Skibene og samle Stykkerne (kanoner), forefindes derfor her. - Paa den østlige Del af Nyholm er en Vejrmølle som skjære Fyrplanker til Holmens Brug. Paa den sydlige Del er Magaziner, hvori ethvert Skibs Takkelage findes for sig i afdelte Rum ovenpaa, og de sværere Stykker og Ankertougene nedenunder. - Paa en liden her tilgrænsende Holm alle Skibenes Ankere henlagt rundt om paa Kanten. - I dertil indrettede Skure haves hvert Skibs Rundholter.

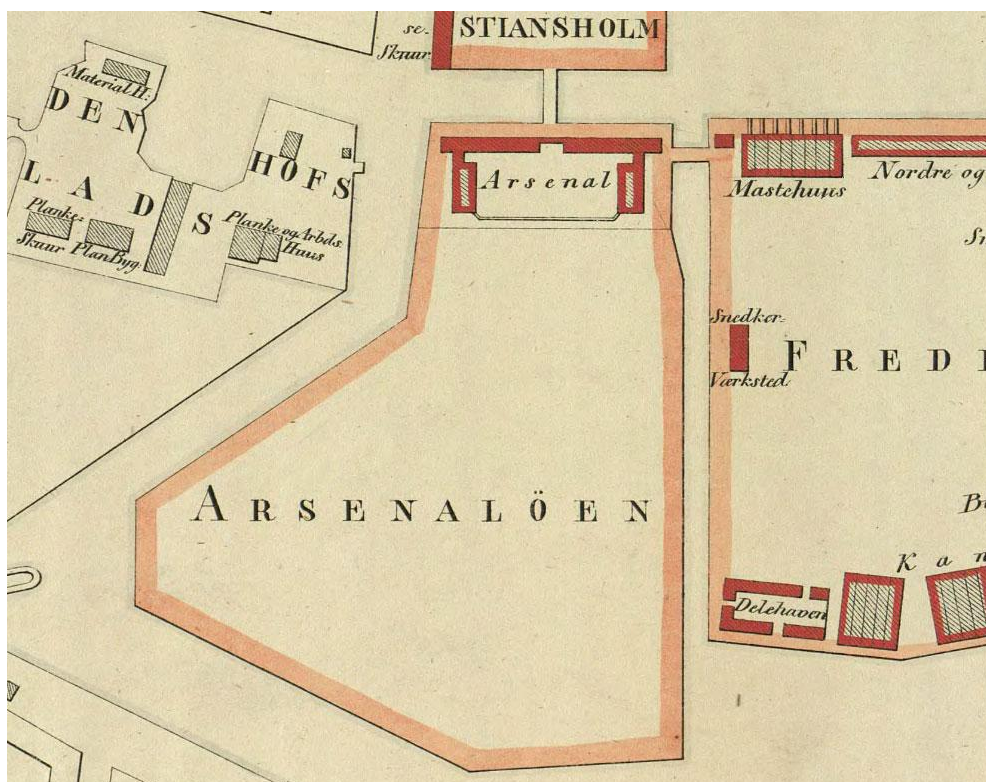
Saaledes findes paa Nyholm egentlig Alt hvad der behøves til hvert Skib i Floden naar det skal udrustes, undtagen Artilleriet.

Dette forsvars altsammen paa Christiansholm, som bestaaer af to med hinanden ved en Bro sammenhængende Øer. Paa den ene Øe ligge Flodens Kanoner, paa den anden alt Skjøttet i et indelukket Rum som dannes af en Mur og Arsenalerne, det er to Bygninger som ved Portaler ere forbundne med hinanden og i hvis øverste Etage hænge Flinter Pistoler Sabler, i underste derimod er det sværere Gods fordelt. - Baade oven og neden har hvert Skib i Floden sit behørig Sted aparte, ligesom i Takkelagehusene; saa at altsaa enhver Skibs Takkelage og Ammunition, med et Ord, Alt hvad der til dets fuldkomneste Ekvipering behøves, haves for sig allene adskilt, og ligger færdigt naar Skibet skal udtustes.

Christiansholm er forbunden med Indgangen til Nyholm ved en Rad af flydende Broer, indenfor hvilke hele Floden ligger indsluttet.

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Thura anstiller i sin Havnia hodierna S. 228 - 30 Sammenligning imellem det Kjøbenhavnske Arsenal og det saa højtprisede venetianske, og siger at "den maatte have tabt Syn og Begreb som ej kunde se, at det først i Høj Grad overgaaer det sidste". Det samme er ogsaa Fremmedes Ord. Ramdohr for Ex, erklærer i sin Rejse S. 199: "Jeg havde i forvejen seet det venetiabske Arsenal, som man gjør saa meget Væsen af, men det spiller en ussel Figur ved Siden af det Kjøbenhavnske".

Ramdohr beskriver meget skjønt det Indtryk, som Gjenstændene paa Nyholm gjorde ham. "Her er (heder det, i nysanførte Rejsebeskrivelse S. 200, om Nyholm) en Mængde kostbare Bygninger, som afvexle med Skibsskoge der endnu ligge paa Stabelen, med Magaziner, Kraner, Broer, Batterier, og færdigbygte Skibe. Utallige Arbejdere ere i fuld Drift og belive Pladsen. Man regner at Antallet allene af Tømmermænd og Snedkere beløbe sig til henimod 1600. Øjet er uophørlig sysselsat og opmærksomt. Men hvorledes skal jeg beskrive det Syn af Rheden, som jeg herfra nød? Det var just et ganske fortreffeligt Vejr: det havde regnet nogle Dage i Rad: Krigsskibene, som laae der for Anker, havde alle deres Sejl udspændt for at faae dem tørrede. Den Effect, som Solens Skin paa disse hvide Masser gjorde, var fortryllende. Hertil tænkte man sig Havet besaaet med mindre Fartøj; Udsigten til en Del af Byen, til Havnen, til Castellet, længere hen til Kysten af Sjælland, hvor det hvide Kalkbrænderie gjør saa herlig en Effect, og endelig til den Skaanske Kyst lige overfor. Det er umuligt at tænke sig noget mere interessant og mere afvexlende!

"Man førte mig (bliver Ramdohr ved) i en Bygning, hvori i en overmaade lang Sal først gjøres Udkast til Tegningerne til de Skibe som skal bygges. Salen har samme Længde og Brede som et Orlogsskib. Det store Omfang gjør desto større Indtryk, da her er ingen Afdelinger, der, som paa Skibet, kan skaffe Øjet Hvilepuncter. Salens Tomhed forstørrer det Indtryk, den Storhed gjør.

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

"Det er højst interessant at sejle igjennem Havnen fra Nyholm til Christianshavn. Havnen er delt i to Dele. I den ene ligger den aftaklede Orlogsflode, i den anden Handelsskibe. Man sejler imellem dem, og sligt et Syn som det man der har for sig gives ikke Mage til paa Jorden. Paa den ene Side de skjønneste store Skibe, paa den anden Byens smukkeste Bygninger. Friderichspladsen med sin Statue er en sand Theaterdecoration.

"Naar man (saaledes ender Ramdohr) vil lære at bære Respect for hvad Menneskekræfter formaae, saa rejse man til Kjøbenhavn og see Holmen og Dokken"!

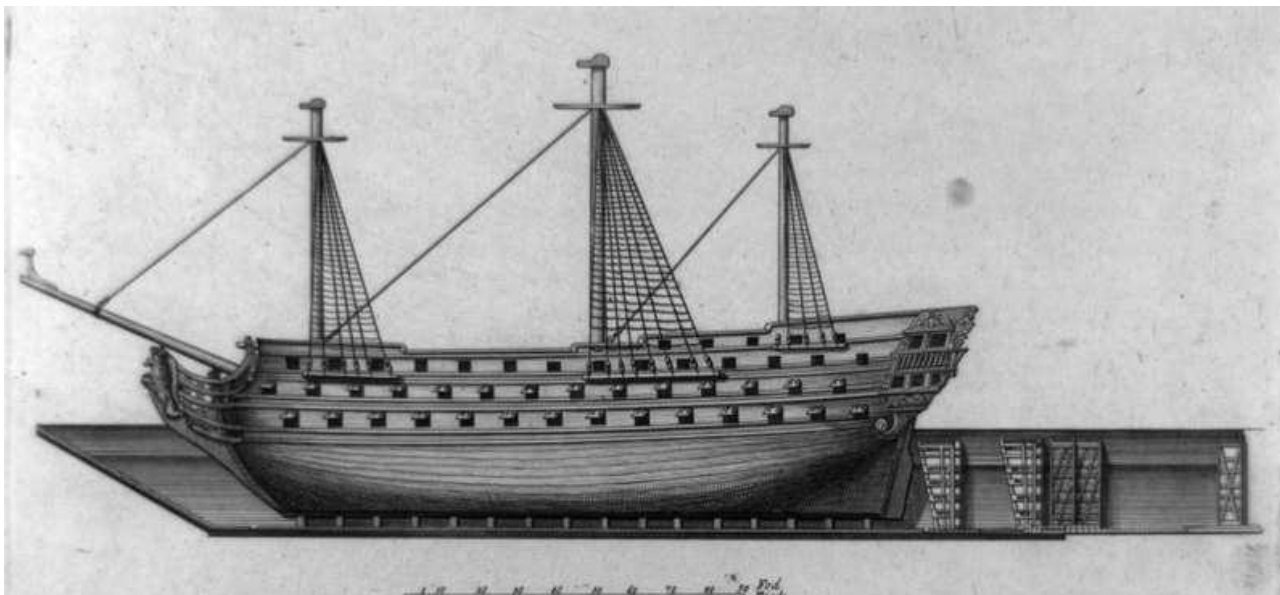
Dokken ligger paa Christianshavn ligeoverfor Gammelholm, og er et af de konstigste og kostbareste Verker, som Danmark har at opvise. Den er under Grev Friderich Danneskjold - Samsøes Opsyn bygt af en i dette Fag berømt Mand, navnlig Dumreicher, som i den Anledning blev indkaldet fra Tydskland og fik Karakter af Commandeur - Capitain. Den blev færdig i Mai 1739 og havde kostet 229,193 Rdlr.

For at holde Dokke tørt og fra for det Vand, som samler sig af den i Grunden, medens Arbejdet stod paa, opsprungne Kilde, behøvedes tilforn 500 Matroser, som var et Par Dage eller tre om at pumpe dem lends. Denne store Ubeqvemmelighed afhjalp den berømte Gerner 1784 ved et konstigt Mølleverk, der drives ved Heste, og skaffer Vandet ud af Dokken i en Tid af en Snes Timer; saa at

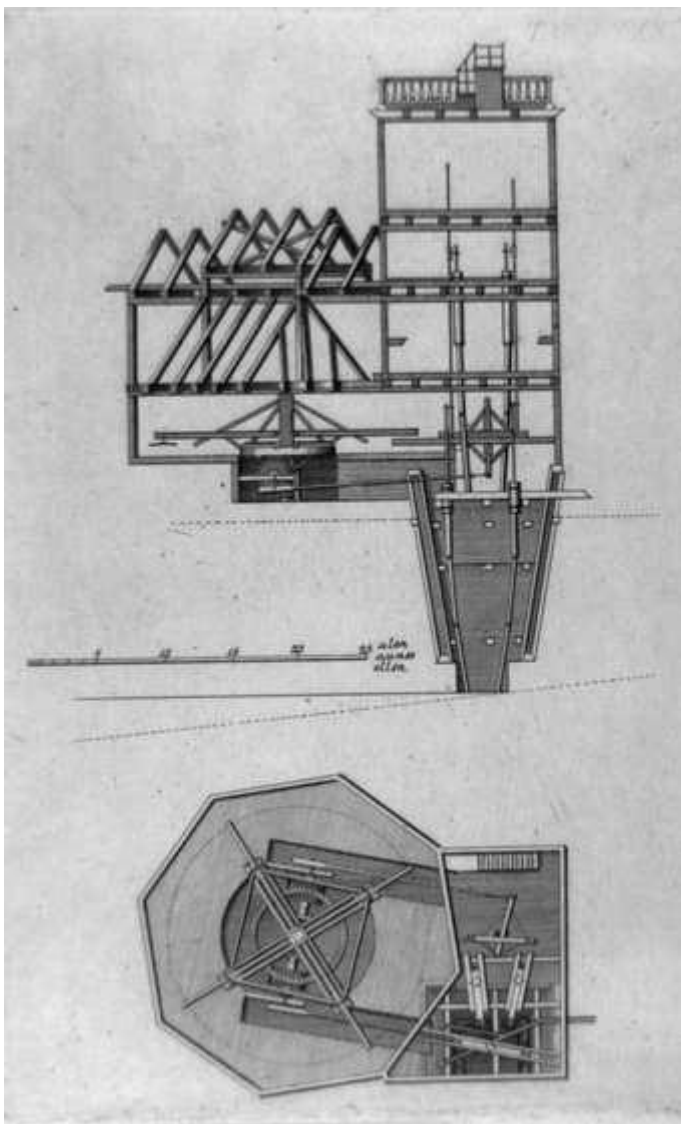
"Nu snurre Guldhjul for Gangernes Skridt,
Nu bruges kun Skjoldungens Stridsmænd til Strid".

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Tre master i Dokken

Pumpeværk i Dokken

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Til Søetatens Bygninger henhøre ogsaa de under Christian IV ved Østerport anlagt Matrosvaaninger.

De see ud som en By for sig selv, og kaldes Nyboder med Hensyn til de ældre saakaldte Skipperboder, som Christian IV først havde bygt paa den Haugeplads imellem Nicolai og Holmens Kirke til Bopæl for Søofficerer og andre Betjente, men siden solgt til Borgerne til Beboelse, da han havde besluttet at anlægge disse murede Baraquer der hvor de nu ere.

Nyboder

De her boende Matroser ere enten de saa kaldte Aarstjenere eller de høre til det man kalder Holmens faste Stok. Aarstjenerne ere delte i 4 Divisioner, hvoraf enhver under en Flagsmands eller Commandeurs Commando, bestaaer af to Artillerie og 7 Matros - Compagnier henhørende Haandverkere, saasom Tømmermænd, Smede, Sejlmagere, Rebslagere, Malere o. s. v. De ere inddelte i 5 Compagnier, som commanderes af de to virkelige og to Vice - Equipagemestere smat Takkelagemesteren, Ved hvert Compagnie er endnu 3 andre Søofficerer.

Matrosernes Antal er omtrent 6000, og deres Lønning 20 Rdlr. ongefær foruden Kosten in Natura.

Havd den faste Stok i Særdeleshed angaaer, da har man om deres Forfatning og Kaar en meget detailleret Efterretning i en i Mai indeværende Aar (1799) fra Admiralitetscollegiet udstædt Bekjendtgjørelse, hvori der heder:

"Naae En er ansat i en af Tømmermændsklasserne saa nyder han, uden Hensyn til Klasse, hvori han er ansat, Kost, Maltpenge, Gage, Qvarterpenge og Mundering, men Dagløn bekommer han allene for hver dag han arbejder, eller det som er reglementeret for enhver Klasse i Særdeleshed.

- a) Den Kost, som uddeles efter hver Kostmaanedes Udgang, bestaaer udi: Flesk (røget eller grønsaltet) for hver Kostmaned 5 Pd. som Udgjør aarligen 4Lpd. 1 Pd

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Saltet Oxekjød 8 Pd, som udgjør aarligen	6 Lpd. (Pd.
Naar islandsk Lammekjød gives isteden for Flesk og Oxekjød, faaes deraf 13½ Pd. som udgjør aarligen	10 Lpd. 15½ Pd.
Smør 4 Pd., udfjør aarligen	3 Lpd. 4 Pd.
Byggryn 1 3/4 Otkr, udgjør aarligen	2 Skpr. 6 3/4 Otk.
Erter 1 Otkr, udgjør aarligen	1 Skpp. 5 Otkr.
Rug fri for Konsumtions - Afgift 2½ Skpp, udgjør aarligen	4Tdr. ½ Skpp.
b) Maltpenge 50 pz, udgjør aarligen	6Rdlr 74 pz.
c) Gage, so, betales hver Kalender Maaned og udgjør aarligen	15 Rdlr. 80 pz.
d) Qvarterpenge, i Tilfælde, at han ej haver Hus udi Nyboder, der tilligemed Gagen betales hver kalender Maaned og udgjør aarligen	4 Rdlr.
e) Mundering hvaert andet Aar, bestaaende af 1 Kjole 1 Oar Buxer i Par blaa Strømper, og 32 Skilling Hattepenge	
f) Dagløn for hver Dag, som han arbejder:	

i 1 Kalsse om Comm. daglig	20 pz. om Vinteren daglig	14 pz.
i 2 Klasse	- 18 pz	- 12 pz.,.
i 3 Klasse	- 16 pz.	- 10 pz.
i 4 Klasse	- 14 pz.	- 9 pz.
i 5 Klasse	- 12 pz.	- 8 pz.
i 6 Klasse	- 10 pz.	- 7 pz.
i 7 Klasse	- 8 pz.	- 6 pz.

Sommerdagene regnes fra 1 Marts til den sidste September; og Vinterdagene fra den 1 October til den sidste Februar.

Ar Daglønnen kortes 1 Skilling per Rigsdaler til Qvæsthuset. Ligeledes kortes 24 Skilling aarlig. Hvorimod ikke allene Tømmermanden selv, men og hans Kone og Børn nyde, i Tilfælde af Sygdom, frit Tilsyn og Medikamenter.

Arbejdstiden er paa Søgnedage:

1) Fra 1 Marts til Midten af Steptember fra Klokken 5 1/4 om Morgen en til Klokken 4 om Eftermiddagen med Hviletid fra Kl. 11 til Kl. 11½.

2) Fra Midten af September til sidste Februar, efter Aarets Tid, fra Klokken imellem 5 3/4 og 8 1/4 om Morgen en til Klokken 4, 31 og 3 om Eftermiddagen, og hvori allene gives den nysmeldte halve Times Hviletid fra Midten af September til Midten af October.

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Tømmermanden tilstaaes hver Aar en Maanedes Frihed for Holmens Arbejde, hvilken Frihed tager sin Begyndelse nogle Dage før Jul. Ellers haver han og Frihed for Arbejde de 13 Dage om Aaret, paa hvilke han faaer sin Kost udleveret, samt Fastelavns Mandag og St. Hansdag.

I Frimaaneden, saavelsom de øvrige Fridage, og ellers, naar han skulde være syg, eller af Eqvipagemesteren, formedelst grundet Aarsag, have erhholdet Forlov, nyder han ligefuldt sin Kost, Maltpenge, Gage, Qvarter - penge og Mundering; men Dagløn erholder han ikke, uden naar han arbejder.

Saa ofte hans Arbejde i ovenmeldte Frimaaned og øvrige Fridage samt anden Fritid til Hs. Kongelige Majestæts Tjeneste maatte behøves, tilstaaes ham isteden for Dagløn, naar han er

i 1ste Klasse, for hver Times Arbejd		5 pz
i 2den og 3die Klasse	-	4 pz
i 4de og 5te Klasse	-	3 pz
i 6te og 7de Klasse	-	2 pz

Er den antagne Tømmermand gift, kan han ved første Lejlighed vente at bekomme Bopæl i Nyboders Huse, der ere indrettede til enten 2de eller 4re Familier, saaledes:

at hver Familie haver for sig selv 2de Værelser, og 2 de Familier have fælles Kjøkken, Loft M.V., alt imod den taalelige Udgift, at for hvert Parti kortes 1) de foran førte 4 Rdlr., som Tømmermanden er tilstaaet i aarlige Qvarterpenge; 2) 54 Skilling aarlig for Skorstens - og Natte Renovation; 3) og i Tilfælde, at Beboeren ej selv anskaffer Kakkelovn, 16 Skilling kvartaliter i Leje af den Kakkelovn, hvormed han forsynes.

Forbliver den antagne Tømmermand i Hs. Kongelige Majestæts Tjeneste saalænge, at han formedelst Alderdom, Svaghed, eller bekommen Skade i Tjenesten demitteres, da blive ham, efter Omstændighederne hans Tjenestetid og gode Forhold, bestemt Pension, enten med det ovenanførte aarlige Gehalt af Kost og Mundering, samt Maltpenge, Gage - og Qvarterpenge (Daglønnen allene undtagen), eller og 8 Rdlr. mindre aarlig, imod at han i begge Tilfælde bliver pligtig til, efter Evne at forrette let Arbejde i Spaanehaugen, eller og han nyder Pension i Penge, nemlig: 48, 40, 24, 20 eller 16 Rdlr. aarlig; ligesom han og desuden, for udmærket god Tjeneste, kan gjøre sig Haab om, for sin Levetid, at beholde sin havende Bopæl i Nyboder.

Ogssa kan enhver antagen Tømmermand, som haver Sønner, der ere 8te Aar gamle, vente at faae disse ved Haandværksstokken ansatte som Dreng, der nyde Rug, og som siden avancere til Dreng i fast Tjeneste, og derefter til Karl eller Svend.

I øvrigt skal enhver antagen Tømmermand, saalænge han staaer i Tjeneste, høre under Sø - Etatens Jurisdiktion og holde sig Krigsartiklens - Brevene, samt udgivne og herefter udgivende Befalinger og Ordres efterrettelig, alt i Overensstemmelse med den af ham ved Hans Antagelse aflagte Troskabs - Eed".

Den ovenomtalte Kost in Natura, afhentes af Matroserne hver Maaned paa Proviantgaarden, som ligger imellem Cancelliet og Tøjhuset, er opbyggt af Christian IV Aar 1604 paa en Plads som ved Indpæling og Dæmning blev taget ind fra Havnen eller Søen og opfyldt til Bebyggelse, da her tilforn var den aabne Strand, hvor de Kongl. Orlogsskibe i 16de Aarhundrede havde havt deres Station. Naar man gaaer fra Cancelliet

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

igjennem Løngangsporten ved Christiansborg Slot, saa har man strax paa venstre Haand Indgangen til Proviantgaarden, som er et Hovedmagazin for al Slags Provision til Matroserne og til Orlogsflodens Udredning. I en stor andelig grundmuret Bygning ligger i de hvelvede Kjeldere et stort Forraad af fede Vare, saasom Flesk, Kjød, Smør, og paa Lofterne Rug, Byg, Erter. - Den Quantitet Korn som Søetaten aarlig - forsynes med plejer at være omtrent 20,000 Tønder Rug, 24,000 Tdr. Byg, og 900 Tdr. Erter. - Ved Proviantgaarden er den Beqvemmelighed, at ved Bygningernes sydlige Side er anlagt en Havn, hvori Proviantskibene, som bringe det kongl. Korn fra Amtstuerne, kan lægge tæt til Bolverket for at losse. I denne havn modtage ogsaa de kongl. Barkasser Skibsproviant af Flesk, Erter, Gryn, Smør o. s. v. til Prlogsskibene, naar de ligge tiltaklede paa Kjøbenhavns Red.

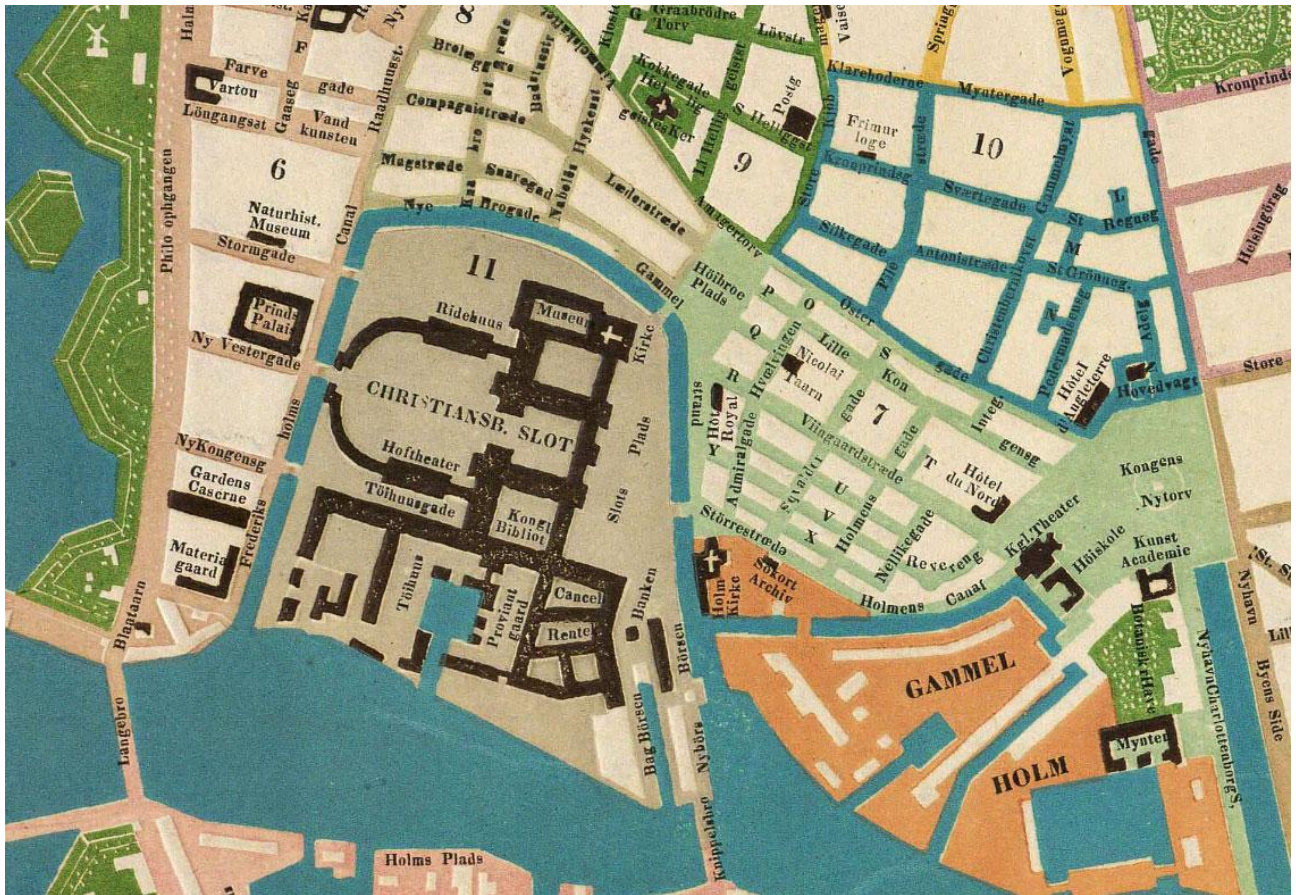
Proviantgaarden

Alt Skibsøl til Floden brygges i Kongen Bryghus, en bygning som 1768 blev opført af ny paa den vestlige Side af Kallebokanal nær ved Langebro.

Søofficererne inddeles i følgende Classer: Secondlieutenanter, Premierlieutenanter, Capitainlieutenanter, Capitainer, Commandeurcapitainer, Commandeurer, Contraadmiraler, Viceadmiraler, og Admiraler. I daglig Tale forkortes altid Benævnelserne, og man giver dem ikke flere forskellige Navne end Lieutenant, Capitain, Commandeur, Admiral.

Uniformen er blaa med røde Opslag og Krave, hvide Underklæder, Knappe med et Anker i, et Felttegn som Landofficierernes, og Guldtreffer om Hattene. Matroserne har blaa Mundering og Kasketter. Naar de gjøre Vagt ere de forsynede med et kort Spyd, undtagen Artilleristerne som har Flint og Sabel.

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Officersvægter er der paa Gammelholm, Nyholm, Christiansholm, og ved Toldbobbommen, Underofficersvægter i Nyboder, paa Flydebroen hvor Floden ligger, ved Dokken, og endelig ved Søartilleriets Laboratorium som er i en Bastion ved Amagerport.

Nybodervagt

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Over - og Underofficerer ved Søartilleriet have deres Boliger paa Christianshavn ved Landartilleriets Laboratorium.

Paa Gammelholm boe Overeqvipagemesteren, som nu er Commandeur Kjerulf, og den ældste Eqvipagemester paa Gammelholm, hvis Forretninger nu besørger af Vice - Eqvipagemester Capitain Rosenvinge.

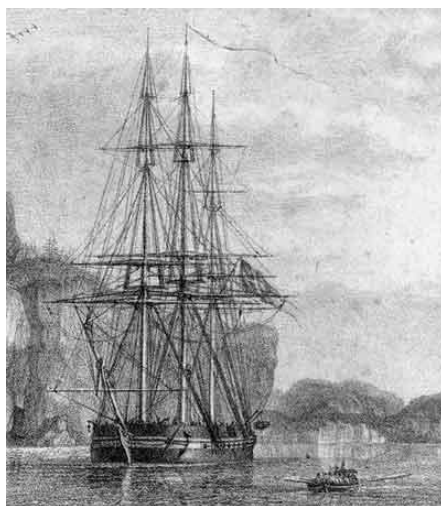
Efter det seneste Reglement, som er af Aar 1793, har

Admiralen nu i aarlig Gage	2880 Rdlr.
de 2 Viceadmiraler har hver	2388 Rdlr.
3 Contreadmiraler har hver	2208 Rdlr.
4 Commandeurer	1848 Rdlr.
8 Commandeurcapitainer	960 Rdlr.
28 Capitainer	800 Rdlr.
24 Capitainlieutenanter	400 Rdlr.
40 Premierlieutenanter	276 Rdlr.
60 Secondlieutenanter	192 Rdlr.

Foruden Lønninger er der til Marinens Vedligeholdelse reglementeret en Fond af 880,000 Rdlr. om Aaret. - Floden bestaaer ongefær af 30 Linieskibe foruden Fregatter Kuttere Jagter og mindre Fartøjer. - Aar 1782 kostede et Skib paa 74 Kanoner omtrent 186,000 Rdlr. at bygge, er paa 60 Kanoner omtrent 159,000, og en Fregat paa 36 Kanoner 76,000.

Linieskib Chr. VII 1805

Fregat Freya 1797

Hvad de danske Søfolks Kaar angaaer naar de ere ombord, da haves drom i Minerva for December 1798 en Underretning af en unævnt, men ved underrettet, Forfatter. Denne Beretning lyder saaledes: "Det er en erkjendt og bevislig Sandhed, ay ingen Nations Søfolk ere saa vel behandlede i deres Krigsskibe som de danske. Ingen Nation giver dem sadanne Beqvemmeligheder i Henseende til Natteleje. (Nemlig foruden Køjen, en Krølhaars Madratts, et Tepper, et Par Lagen, og en Mulepose, som tjener til Hovedpude.)

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Kuns den engelske giver dem lige saa god Kost; og ingen har mere Omsorg for Kostens Konservation. Ingen har bedre eller mere detaillerte Indretninger for Ordens og Renligheds Overholdelse.

(Saasnart Mandskabet kommer ombord, blive de uddelte til Officererne, som forfatte Liste over alt deres Tøj; sætte Mandens Løbe - Nummer paa hvert Stykke, at intet lettelig skal kunne bortstjæles; efterse jevnlig deres Renlighed, samt deres Tøj, for at de ikke skal skille sig ved noget. For hver 50 Mand tilstaaer Reglementet en Vasker, som hver Uge i Officerens Nærværelse maa modtage sine Folks Skidentøj. Ordenen med Skibets Renlighed er ogsaa nøje bestemt. Alt dette, og meget mere, som her vilde blive for vidtløftigt at anføre, kan man finde langt udførligere i Instructionerne.)

Det samme kan siges i Henseende til Anstalterne for de Qvæstede og Syge.

(Vi have et beqvemt Lazaret med Jernsenge, fortreffelige Sygemadratter, Forbindingsborde, ec.

Ingen sørger mere for, at de saa de fornødne Klæder, og faae dem for billig Pris.

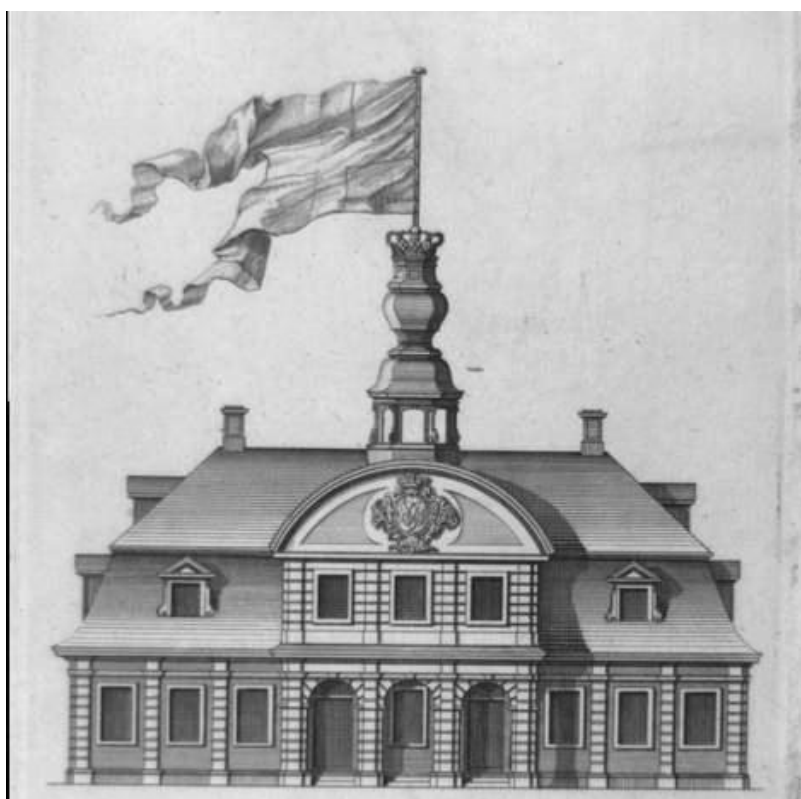
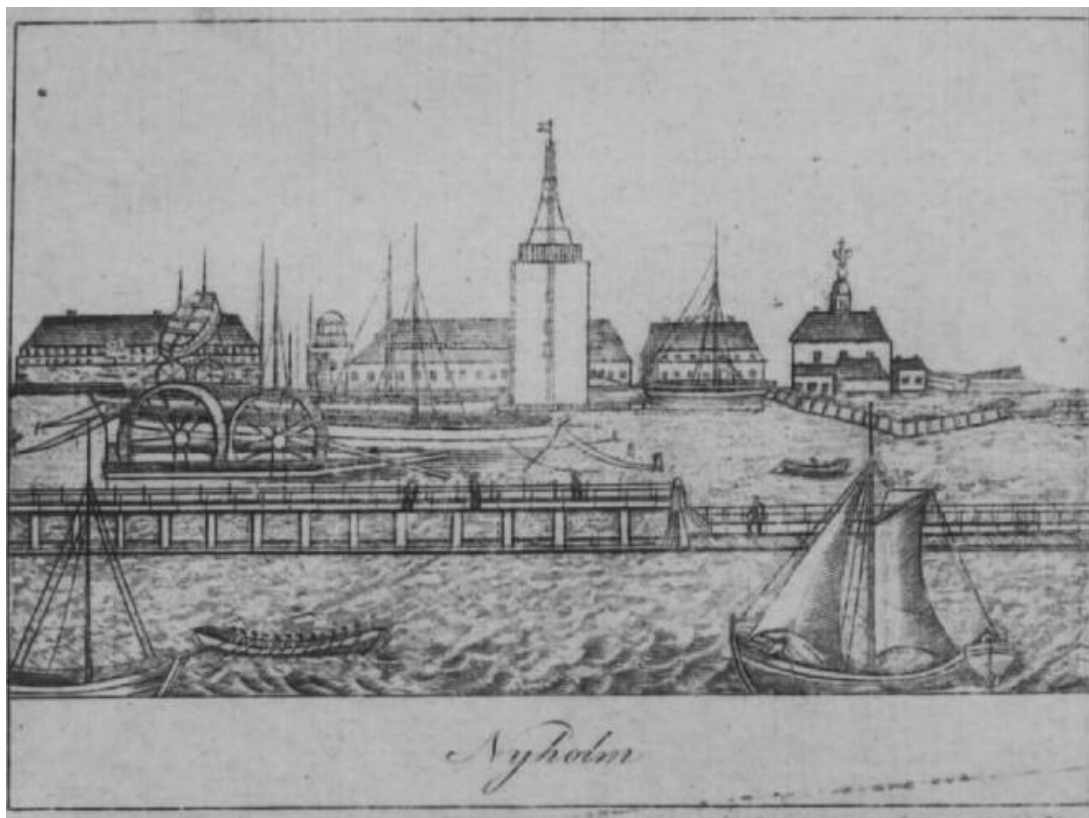
(Reglementet bestemmer, hvor mange Klæder enhver Mand skal have. Mangler han noget af dette, naar han kommer ombord, saa faaer han det enten af de i Akkord staaende Kræmmere for en bestemt Pris, eller han faaer imod Afdrag af sin Gage af de Klæder, som Regjeringen medgiver til Komplettertring paa Rejsen.)

Hos os behandles de ej som Fangne, man ikke tør lade gaae i Land. Overalt viser den overordentlige ringe Mortalitet, som i de sidste 9 Aar har havt Sted i vore Skibe, at Mandskabet bliver holdt i Orden, og vel behandlet. - At jeg ikke skal tale om de almindelige Vidnesbyrd, som paa en officiel Maade er indkomne fra Mandskabet derom.

At dokumentere alt dette vilde optage Rum og koste mig en Tid, som jeg ikke har at anvende derpaa, men enhver kan overbevise sig derom. Instruktionerne for alle disse Indretninger ere Trykte.

(See Instrucktioner for Skibs - Cheferne med flere, trykt hos Frid. Wilh. Thiele 1794; end videre Extrakt af den Kongl. Regjerings - Kommisions Forslage, trykt hos P. Horrebovs Enke 1790, der medgives Krigsskibebe som Reglement, og hvor man endnu vil finde mange flere Foranstaltninger til Mandskabets Conservation, end her ere anførte".

Kjøbenhavns Beskrivelse udgivet Aar 1800

Hovedvagten på Holmen